

Mitigatie- en compensatieplan uilen De Kolk

Mitigatieplan voor de ontwikkeling van nieuwbouwproject
De Kolk te Wapenveld

Definitief

Gemeente Heerde

Grontmij Nederland B.V.
Arnhem, 11 november 2009

Verantwoording

Titel : Mitigatie- en compensatieplan uilen De Kolk

Subtitel : Mitigatieplan voor de ontwikkeling van nieuwbouwproject De Kolk te Wapenveld

Projectnummer : 274518

Referentienummer : 99050942

Revisie :

Datum : 11 november 2009

Auteur(s) : ing. C.C. Oskamp Msc.

E-mail adres : christian.oskamp@grontmij.nl

Gecontroleerd door : drs. G.G.J. van Adrichem

Paraaf gecontroleerd :

Goedgekeurd door : ir. P.A.J. Bergmans

Paraaf goedgekeurd :

Contact : Velperweg 26
6824 BJ Arnhem
Postbus 485
6800 AL Arnhem
T +31 26 355 83 55
F +31 26 445 92 81
oost@grontmij.nl
www.grontmij.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding.....	4
1.1	Aanleiding en doel	4
1.2	Beschrijving plangebied	5
1.3	Planning	5
2	Soortbescherming	8
2.1	Flora- en faunawet	8
2.2	Zorgplicht	9
2.3	Steen- en kerkuil	9
3	Voorkomende uilen	11
3.1	De steenuil (<i>Athene noctua</i>)	11
3.2	De kerkuil (<i>Tyto alba</i>).....	12
4	Effect nieuwbouwproject De Kolk	15
4.1	Steenuil	15
4.2	Kerkuil	15
4.3	Alternatieve locaties	15
4.4	Wettelijk belang	15
5	Mitigatie en compensatie	17
5.1	Compensatie – Nestgelegenheid.....	17
5.2	Compensatie - Leefgebied.....	17
5.3	Zorgplicht	20
5.4	Extra compenserende maatregelen.....	20

1 Inleiding

1.1 Aanleiding en doel

In Wapenveld (gemeente Heerde) heeft men het voornemen nieuwe woningen te realiseren. Het plangebied is gelegen tegen de oostkant van de bebouwde kom van Wapenveld. Het plangebied is ingesloten tussen de Kerkstraat, Werverweg en Rietkamp. Globaal gezien ligt het gebied tussen het Apeldoornsch Kanaal en de uiterwaarden van de IJssel.

Voor de ontsluiting van deze nieuwe woningen is er voor gekozen om de ontsluitingsweg te verbinden met de bestaande Kerkstraat (zie figuur 1). In de natuurtoets die in de zomer van 2009 is¹ uitgevoerd blijkt dat zich vlak bij het plangebied een vaste verblijfplaats van een steenuil en een kerkuil bevinden. Beide vaste verblijfplaatsen liggen buiten het plangebied en blijven behouden. Door het aanleggen van de ontsluitingsweg gaat echter, met name voor de steenuil, leefgebied verloren. Hiervoor wordt dit mitigatie- en compensatieplan opgesteld. Dat zal ter goedkeuring worden voorgelegd aan het Ministerie van LNV.

Figuur 1: Luchtfoto met het plangebied te Wapenveld (rood), locatie steenuil (blauw), locatie kerkuil (groen), locatie ontsluitingsweg (geel) (Bron: Terradesk)

¹ Natuurtoets Nieuwbouw de Kolk Wapenveld, mei 2009, Grontmij

1.2 Beschrijving plangebied

Het gebied bestaat voornamelijk uit agrarische gronden. De grond is momenteel in gebruik als akkerland waar maïs wordt verbouwd. Aan de westkant grenst het plangebied aan een nieuwe woonwijk. Deze worden van elkaar gescheiden door een jonge houtwal bestaande uit hazelaar, vlier, meidoorn, wilg en els. Aan de zuidkant van het gebied grenst het plangebied aan bestaande woningen. Het plangebied loopt daar tot de Kerkstraat. Het zuidelijk deel van het plangebied bestaat uit grasland en een oude hoogstamboomgaard.

Foto 1+2

Overzicht van het plangebied met de steenuilenkast, rechts de boomgaard en haag waar de ontsluitingsweg is gepland

Foto 3+4

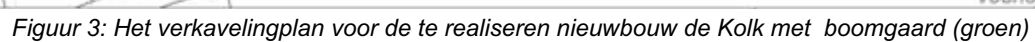
Overzicht van het plangebied met links de boerderij en boomgaard aan de kerkstraat, en rechts het grasland met bouwland waar de nieuwbouw woningen van de Kolk zullen worden gerealiseerd.

1.3 Planning

De gemeente streeft er naar voor de zomer 2010 te starten met bouwrijp maken van het terrein en na de zomer 2010 te starten met de bouw. Er wordt naar gestreefd de in deze rapportage genoemde maatregelen uit te voeren in het voorjaar 2010, dus het aanplanten van de voorgestelde begroeiing en het geschikt maken van het leefgebied. De genoemde extra maatregel waarbij een schoorsteen met de nestgelegenheden zal worden gerealiseerd zal in een later stadium uitgevoerd, waarschijnlijk voorjaar 2011.

Figuur 2: Topografische kaart met de ligging van het plangebied (rood)

2 Soortbescherming

2.1 Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet is sinds 1 april 2002 van kracht. In deze wet zijn (nagenoeg) alle van nature in het wild voorkomende vogels, zoogdieren, amfibieën en reptielen beschermd. Daarnaast zijn er selectieve lijsten van beschermde planten, vissen, vlinders en ongewervelde dieren. De beschermde soorten en hun nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen mogen niet opzettelijk worden verstoord of vernietigd. Sinds 23 februari 2005 is de Flora- en faunawet gewijzigd. Op 25 augustus heeft Dienst Regelingen van het Ministerie van LNV de beoordeling van de ontheffingaanvragen van de Flora- en faunawet aangepast. Onderstaand wordt uitgelegd op welke wijze soorten beschermd zijn in het kader van de Flora- en faunawet.

De beschermde soorten zijn verdeeld in drie tabellen en daarnaast vormen vogels een aparte categorie:

- Tabel 1 Algemene soorten.
 - Betreft ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling. Voor de ontwikkelingen hoeft geen ontheffing aangevraagd te worden.
- Tabel 2 Beschermde soorten.
 - Betreft ruimtelijke ontwikkelingen geldt een vrijstelling, mits kan worden aangetoond dat wordt gewerkt volgens een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode.
 - Indien er niet kan worden gewerkt volgens een goedgekeurde gedragscode dan moet worden aangegeven welke maatregelen worden genomen om de functionaliteit van de voortplanting- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen te garanderen. Als dit voldoende is dan geeft het ministerie van LNV een beschikking af met de goedkeuring van de maatregelen.
 - Indien niet kan worden aangetoond dat voldoende maatregelen worden genomen om de functionaliteit van de voortplanting- en / of vaste rust- en verblijfplaatsen te garanderen dan moet een ontheffing worden aangevraagd. De aanvraag wordt getoetst op de mate waarin de functionaliteit van de vaste voortplanting-, rust- en / of verblijfplaats wordt aangetast door de activiteiten en of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt.
- Tabel 3 Strikt beschermde soorten (bijlage 1 AMvB Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, bijlage IV Habitatrichtlijn) en vogels.
 - Betreft ruimtelijke ontwikkelingen moet voor deze soorten worden aangegeven welke maatregelen worden genomen om de functionaliteit van de voortplanting- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen te garanderen. Als dit voldoende is dan geeft het ministerie van LNV een beschikking af met de goedkeuring van de maatregelen.
 - Indien niet kan worden aangetoond dat voldoende maatregelen worden genomen om de functionaliteit van de voortplanting- en/of vaste rust- en verblijfplaatsen te garanderen dan moet een ontheffing worden aangevraagd. De aanvraag wordt getoetst op de mate waarin de functionaliteit van de vaste voortplanting-, rust- en/of verblijfplaats wordt aangetast door de activiteiten, het voldoen aan een wettelijk belang, de aanwezigheid van een andere bevredigende oplossing en of de gunstige staat van instandhouding van de soort niet in gevaar komt.

Voor de soorten van bijlage 1 AMvB en bijlage IV Habitatrichtlijn en vogels gelden verschillende wettelijke belangen:

- soorten van Bijlage 1 van de AMvB:
 - bescherming van flora en fauna;
 - veiligheid van het luchtverkeer;
 - volksgezondheid of openbare veiligheid;
 - dwingende reden van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten;
 - het voorkomen van ernstige schade aan vormen van eigendom, anders dan gewassen, vee, bossen, bedrijfsmatige visserij en wateren;
 - belangrijke overlast veroorzaakt door dieren, behorende tot een beschermde inheemse diersoort;
 - de uitvoering van werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud in de landbouw en in de bosbouw;
 - bestendig gebruik;
 - uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling.
- soorten van bijlage IV Habitatrichtlijn:
 - bescherming van flora en fauna;
 - volksgezondheid of openbare veiligheid;
 - dwingende reden van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale of economische aard en voor het milieu wezenlijk gunstige effecten.
- vogels:
 - bescherming van flora en fauna;
 - veiligheid van het luchtverkeer;
 - volksgezondheid of openbare veiligheid.

2.2 Zorgplicht

Naast de bovengenoemde categorieën geldt voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving de zogenoemde 'zorgplicht' (artikel 2 van de Flora- en Faunawet). De zorgplicht houdt in dat iedereen die weet of vermoedt dat zijn het handelen of het nalaten daarvan, nadelige gevolgen veroorzaakt voor de flora- en / of faunasoorten, verplicht is dergelijk handelen zoveel mogelijk achterwege te laten dan wel de gevolgen te voorkomen, te beperken of ongedaan te maken.

2.3 Steen- en kerkuil

Steen- en kerkuilen zijn, net als alle andere uilen en roofvogels die standvogel zijn, honkvaste vogels die jaarrond nabij de nestlocatie verblijven. Uilennesten en de van steen- en kerkuil vallen ook buiten het broedseizoen onder de definitie van 'vaste rust- of verblijfplaatsplaats' welke jaarrond beschermd zijn zoals genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet. Naast de nesten van de uilen vormt ook de 'functionele omgeving' van de nesten een onderdeel van het leefgebied. Hiervoor zal daarom een mitigatie- en compensatieplan moeten worden geschreven.

Artikel 11 luidt: "Het is verboden nesten, hollen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van dieren, behorende tot een beschermde inheems diersoort te beschadigen, te vernielen, uit te halen, weg te nemen of te verstoren".

'Mitigatie' van het verlies aan foerageergebied is gecompliceerd en wettelijk niet helder omschreven. In de *Handreiking Flora- en faunawet* (werkversie 31 oktober 2006) die DLG gebruikt voor vergunningverlening staat wel beschreven wat een verblijf met zijn functionele omgeving is. Dit is onderstaand beschreven:

Een verblijf met zijn functionele omgeving

" Onder nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- en verblijfplaatsen dienen verblijven van dieren verstaan te worden en niet het ergens verblijven van dieren. Elk dier kent zijn eigen type van verblijf (woning), soms ook meerdere typen verblijven. De meest duidelijke typen verblijven zijn nesten, holen en burchten. Maar ook een nis in een muur, een holletje onder een steen, een kuiltje in de grond, een plant van een bepaalde plantensoort of een langzaam verterende stronk kan een verblijf zijn voor een bepaald dier.

Ook die onderdelen van de omgeving die onlosmakelijk aan het verblijf verbonden zijn, moeten tot het verblijf gerekend kunnen worden: de boom waarin zich het nest bevindt, de zandbult waarin de zich de burcht bevindt. Maar ook bijvoorbeeld de aanwezigheid van meerdere bomen in de omgeving om te waarborgen dat een hol waarin vleermuizen een voortplantingsplaats hebben de juiste temperatuur en vochtigheid heeft.

Daarnaast is het van belang dat het verblijf zijn functie voor het dier moet kunnen vervullen. Om een voortplantingsplaats te laten functioneren om jongen groot te brengen, moeten de ouders op elk moment voldoende voedsel van de juiste samenstelling kunnen verzamelen. Hiervoor is een bepaalde kwaliteit van de omgeving noodzakelijk. Met activiteiten of werkzaamheden die de kwaliteit verstoren of vernietigen vindt dus een overtreding van dit artikel plaats. Afhankelijk van de soort kan die benodigde omgeving direct grenzen aan de plek waar zich de voortplantingsplaats bevindt, maar kan zich ook op afstand bevinden en is dan al dan niet alleen door de soort te bereiken door het volgen van bepaalde elementen in het landschap. "

(Handreiking Flora- en faunawet 31 oktober 2006)

Na de aanpassing van de boordeling van de Flora- en faunawet in augustus 2009 in verband met vogels moet men kunnen garanderen dat de functionaliteit van het verblijf van de uilen met zijn functionele omgeving behouden blijft. Dit mitigatie- en compensatieplan moet de functionaliteit van de functionele omgeving (= leefgebied) van beide uilen garanderen.

3 Voorkomende uilen

3.1 De steenuil (*Athene noctua*)

De steenuil is de kleinste in ons land voorkomende uil. Het is een minder uitgesproken nacht-vogel dan andere uilen, ze worden vaak overdag waargenomen. Steenuilen zijn bijzonder trouw aan eenmaal gekozen territorium en ook paartjes blijven in principe levenslang bij elkaar. Het aantal broedparen is tussen 1962 en 1992 met 50% afgenomen, om die reden is de steenuil op de landelijke Rode Lijst van kwetsbare en bedreigde vogelsoorten opgenomen. Op de Rode Lijst heeft de steenuil de status kwetsbaar (Kwetsbaar = Soorten die zijn afgenomen en vrij tot zeer zeldzaam zijn en soorten die sterk tot zeer sterk zijn afgenomen en vrij zeldzaam zijn).

De steenuil houdt van een open terrein. Hij wordt vooral aangetroffen in halfopen agrarische gebieden in de buurt van vrijstaande boerderijen, gebouwen en dorpsranden. De steenuil is jaarrond afhankelijk van het nabijgelegen foerageergebieden. Die liggen meestal binnen een straal van enkele honderden meters rondom het nest. Het jachtgebied van de steenuil is vaak niet meer dan 30 hectare groot (Athena 11). Hierbinnen moeten allerlei landschappelijke elementen aanwezig zijn om voedsel te kunnen vinden. Parkachtige landschappen, rijk aan heggen en oude boomgaarden zijn erg geschikt voor de steenuil. Extensief beheerde graslanden, dijken en bermen of watergangen zijn goed voor muizen, regenwormen en kevers, het voedsel van de steenuil. Afrasteringpaaltjes of laaghangende takken worden veelal gebruikt als uitkijkpost (Bron: www.STONE.nl, steenuilenwerkgroep Nederland).

Voor de vestiging en het behoud van steenuilen zijn rust- en nestgelegenheid belangrijke voorwaarden. Voorts moeten er gedurende het gehele jaar voldoende prooien ter beschikking staan en moet een onnatuurlijke dood (verkeersslachtoffer) van steenuilen worden voorkomen.

3.1.1 Nestgelegenheid

Steenuilen kunnen hun nest maken in natuurlijke holten in bomen of gebruik maken van nestgelegenheid in gebouwen of nestkasten.

- Bomen: vooral Knotwilgen worden gebruikt als natuurlijke broedplaats, ook hoogstamfruitbomen of eiken worden gebruikt.
- Gebouwen: steenuilen broeden vaak in vervallen schuren op het erf of onder (scheef liggende) dakpannen. Indien dergelijke voorzieningen niet aanwezig zijn worden speciale steenuil-kasten gebruikt.

3.1.2 Voedselsituatie

Steenuilen foerageren op insecten (kevers, larven, rupsen), muizen, regenwormen, kikkers en vogels (mussen). Steenuilen leven vaak in de omgeving van oudere boerderijen die niet netjes zijn opgeruimd. Hooibergen, composthopen, houtsingels en houtstapels leveren diverse prooidieren op. Steenuilen vinden tevens schapenweide aantrekkelijk vanwege de beschikbaarheid van mestkevers, die afkomen op de keutels. Verruigde, schrale bermen, slootkanten en oeverbegroeiingen leveren behalve meer diversiteit aan planten veel prooidieren op in de vorm van muizen en grote insecten.

3.1.3 Voorkomen steenuil

Aan de rand van het plangebied is één zeker territorium van de soort bekend (Grontmij, 2009). De exacte nestlocatie is vastgesteld tijdens eerder onderzoek, voorjaar 2009. De locatie is aangegeven in figuur 1. De broedlocatie bestaat uit een oude hoogstamboomgaard aan de Kerkstraat bij huisnummer 27. Volgens de bewoner komen op de locatie al zeker 20 jaar steenuilen tot broeden.

Ook dit jaar (2009) heeft de steenuil succesvol gebroed op de locatie. De fruitbomen zijn deels afgestorven en er bevinden zich veel geschikte holten in die geschikt zijn als nestplaats. De steenuil broedt echter in een opgehangen steenuilenkast. De directe omgeving van de broedlocatie is een uitermate geschikt foerageergebied voor de steenuil. Steenuilen hebben een relatief klein leefgebied, in vergelijking met bijvoorbeeld kerkuilen. Het benodigde terrein zal in het geval van de steenuil beperkt zijn tot de zuidelijke deel van het plangebied.

Overige locaties van de steenuil in de omgeving van het plangebied zijn aangegeven in figuur 4². Door het hoge aantal aanwezige steenuilen in de omgeving zal de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar komen.

Figuur 4: Overzicht van de voorkomende steenuilen in de nabije omgeving van het plangebied De Kolk

3.2 De kerkuil (*Tyto alba*)

De kerkuil is een uilensoort die veelal foerageert en/of broedt in de buurt van mensen. Veel voorkomende broedlocaties van deze soort zijn (boeren)schuren, kerktorens en andere bouwwerken. Hoewel de soort voorkomt in een menselijke omgeving wordt de kerkuil maar zelden waargenomen. De kerkuil jaagt, in Nederland, voornamelijk tijdens de nachtelijke uren en houdt zich overdag op, op rustige locaties. Momenteel gaat het vrij goed met de populatie van kerkuilen in Nederland, desondanks staat de soort nog wel op de Rode Lijst van Nederlandse broedvogels. Op de Rode Lijst heeft de kerkuil de status, kwetsbaar (Kwetsbaar = Soorten die zijn afgenomen en vrij tot zeer zeldzaam zijn en soorten die sterk tot zeer sterk zijn afgenomen en vrij zeldzaam zijn).

² Bron: uilenwerkgroep Wapenveld, Harry van Diepen

Het leefgebied van de kerkuil bestaat in Nederland en in de omliggende landen grotendeels uit half open cultuurlandschappen met allerlei kleinschalige elementen. De kerkuil is een specifieke jager van het open veld en hij komt het meest voor in die kleinschalige gebieden, waar gras- en bouwland worden begrensd door kruidenrijke akkerranden, houtwallen, heggen of bosjes, maar ook ruig begroeide, slecht onderhouden graslandgebieden, ruige grasstroken en wegbermen worden als jachtterrein benut. De grootte van het jaaggebied wordt hoofdzakelijk bepaald door het voedselaanbod. Bij een rijk aanbod aan voedsel hebben kerkuilen voldoende aan een oppervlakte van 0,4 - 0,6 km² of aan een gebied van 800 - 1500 meter rond de broedplaats. Ongeveer een uur na zonsondergang verlaat de kerkuil de roestplaats om op jacht te gaan³.

De kerkuil kent een drietal jachttechnieken: laag vliegend, zittend of biddend. Veelvuldig wordt de 'laagvliegroute'-methode toegepast: de kerkuil vliegt dan langzaam met korte glijpauzes op een hoogte van 1-3 meter over een vaste route. Tijdens de vlucht wordt de omgeving nauwkeurig afgezocht op prooidieren. Daarnaast jaagt de uil vanaf vaste punten, zoals paaltjes aan de rand van een weiland, kilometerpaaltjes langs verkeerswegen of hij zoekt een laaghangende tak in een boom op. Vanaf die plaatsen wacht hij op zijn prooidieren. Deze methode kost de kerkuil weinig energie en is dus voordelig, vooral 's winters. De derde jaagmethode is het 'biddend': de uil blijft tijdens het laagvliegen, als een prooi wordt opgemerkt, even in de lucht hangen. Wordt de prooi gelokaliseerd, dan stort hij zich erop⁴.

Voor de vestiging en het behoud van kerkuilen zijn rust en nestgelegenheid belangrijke voorwaarden. Voorts moeten er gedurende het gehele jaar voldoende prooien ter beschikking staan en moet een onnatuurlijke dood van kerkuilen worden voorkomen.

3.2.1 Nestgelegenheid

Kerkuilen kunnen hun nest maken in natuurlijke holten in bomen maar maken voornamelijk gebruik van nestgelegenheid in gebouwen (boeren)schuren, kerken, en anderen of speciaal geplaatste nestkasten in deze gebouwen).

- Gebouwen: kerkuilen broeden vaak in vervallen schuren op het erf of op zolders van kerken en andere gebouwen. Indien dergelijke voorzieningen niet aanwezig zijn worden graag speciale kerkuilkasten gebruikt. Mits deze op geschikte locaties worden geplaatst.
- Bomen: het is niet gebruikelijk, in onze streken, dat kerkuilen in bomen broeden. Wanneer zij toch deze keuze maken dan kiezen zij voor oudere, grote bomen met bestaande hopen of spleten.

3.2.2 Voedselsituatie

Kerkuilen foerageren op verschillende muizensoorten en vogels (mussen en spreeuwen). Kerkuilen leven vaak in de omgeving van oudere boerderijen die niet netjes zijn opgeruimd. Hooibergen, composthopen, houtsingels en houtstapels leveren diverse prooidieren op. Kerkuilen vinden tevens open landschap, in de omgeving van stedelijk gebied interessant. Ruim opgezette parken, stroken met openbaar groen en braakliggende terreinen zijn interessant voor de soort. Verruigde, schrale bermen, slootkanten en oeverbegroeiingen worden ook gebruikt als foerageergebied. Deze leveren behalve meer diversiteit aan planten veel prooidieren op in de vorm van muizen en vogels.

3.2.3 Voorkomen kerkuil

Binnen het plangebied is één zeker territorium van de soort bekend (Grontmij, 2009). In de schuur op het terrein van Kerkstraat, huisnummer 27 is in het verleden een nestkast geplaatst voor de kerkuil. Volgens de huidige bewoner wordt de nestkast al zeker enkele jaren door kerkuilen gebruikt. In deze jaren hebben de vogels succesvol gebroed. Dit gebeurt echter niet jaarlijks. Ook dit jaar was de nestkast bewoond en hebben de uilen er succesvol gebroed.

Uit de hierboven beschreven gegevens en een inschatting van de biotoop ter plaatse (veldbezoek 2009), blijkt dat niet het gehele plangebied geschikt is als leef-/broedgebied voor kerkuilen. Het gedeelte dat zal worden gebouwd heeft geen waarde voor de kerkuil aangezien het uit maïs bestaat.

³ Bron: www.uilen.org, kerkuilen werkgroep Nederland

⁴ Bron: www.uilen.org, kerkuilen werkgroep Nederland

Met name het kleinschalige landschap in het zuidoosten van het plangebied, met kleine akkers, overhoekjes en oudere singels, vormt een uitermate geschikt leefgebied met een groot prooi-aanbod (muizen) voor de kerkuil. In de omgeving komen meerdere kerkuilen voor. Aangezien de vaste verblijfplaats zal worden behouden komt de gunstige staat van instandhouding van de kerkuil in de omgeving niet in gevaar.

4 Effect nieuwbouwproject De Kolk

Het plangebied is nu niet geschikt voor de verschillende uilensoorten vanwege het voorkomen van de monotoon bouwland waar dit jaar maïs werd verbouwd. De omgeving van het plangebied heeft een agrarische inrichting met een schakering van kleine natuurlijke elementen zoals ruige akkerranden, graslanden, ruige hoekjes, en 'rommelige' en oudere bebouwing welke wel geschikt is voor uilen.

4.1 Steenuil

Vanwege de leefwijze van de steenuil foerageert de soort op kleine afstand van zijn broedplaats. Aangezien de nieuwbouw van De Kolk op enige afstand van de nestlocatie is gelegen wordt verwacht dat dit een beperkte effect zal hebben op de steenuil. Ook de landschappelijke elementen die zijn gelegen tussen Ossenkamp I en De Kolk blijven behouden, hier maakte de steenuil af en toe gebruik van volgens de omwonende. Ook het agrarische (open)grasland ten noorden en van de broedlocatie blijven behouden in de huidige functie en blijven dus geschikt als leefgebied voor de Steenuil.

De ontsluitingsweg die is gepland voor De Kolk loopt door het leefgebied van de steenuil van de Kerkstraat tot het achterliggende huidige bouwland (maïs). Door het aanleggen van de ontsluitingsweg verdwijnt een deel van de hoogstamboomgaard welke voor de steenuil zeer belangrijk foerageergebied is. Aangezien de steenuil maar een relatief klein foerageergebied heeft gaat er door het aanleggen van de ontsluitingsweg een groot deel verloren. Tevens zal de weg voor verstoring zorgen aangezien deze vlak langs de nestkast komt te liggen. De ontsluitingsweg heeft daarom een negatief effect op het leefgebied van de steenuil.

4.2 Kerkuil

Aangezien de kerkuil ten opzichte van de steenuil een veel groter leefgebied heeft, gaat er relatief gezien voor de kerkuil minder leefgebied verloren dan de steenuil. Tevens is de broedlocatie van de kerkuil verder gelegen van de ontsluitingsweg dan de die van de steenuil. Deze locatie is op ongeveer 20 meter gelegen van de ligging van de ontsluitingsweg. Hiermee zal de verstoring een stuk minder aanwezig zijn voor de kerkuil dan voor de steenuil. De kerkuil lijkt ook weinig gebruik te maken van het gebied dat verloren gaat. Als de kerkuil weg vliegt van zijn broedplek vliegt deze richting het oosten, blijkt uit waarnemingen van de bewoners. Verwacht wordt dat de voorgenomen ingreep in De Kolk een beperkt effect zal hebben op de kerkuil.

4.3 Alternatieve locaties

Een alternatief voor een andere locatie voor de ontsluitingsweg van de Kolk is overwogen. Hierbij zou de Kolk via een nieuwe weg op de bestaande wijk de Ossenkamp worden aangesloten die direct ten westen van de Kolk is gelegen. Hiervoor is niet gekozen omdat er op deze manier een hoge verkeersintensiteit ontstaat binnen de wijk welke niet bijdraagt aan een goed woonklimaat en veiligheid in de Ossenkamp.

4.4 Wettelijk belang

Voor het verkrijgen van een ontheffing voor vogels met een vaste verblijfplaats gelden drie wettelijke belangen:

- bescherming van flora en fauna;
- veiligheid van het luchtverkeer;
- volksgezondheid en openbare veiligheid.

De reden waarom voor deze locatie van de ontsluitingsweg is gekozen, is omdat deze locatie het meest optimale is voor de volksgezondheid en openbare veiligheid voor de wijk Ossenkamp. Mocht al het verkeer door deze wijk moeten dan zal dit het woonklimaat in deze wijk niet ten goede komen. Dit is daarom een belangrijke reden in het kader van volksgezondheid en openbare veiligheid (toename verkeersintensiteit) voor het aanleggen van de ontsluitingsweg op de aangegeven locatie in figuur 1.

5 Mitigatie en compensatie

In hoeverre mitigerende en compenserende maatregelen realiseerbaar en nuttig zijn hangt af van het landschapsgebruik en de versturende factor. Er zijn drie verschillende negatieve invloeden te onderscheiden:

- een tijdelijke verstoring door werkzaamheden;
- het verlies van een broedplaats door het kappen van een nestboom of door het verbouwen/slopen van een broedplaats (bijvoorbeeld een boerderij);
- verlies van foerageergebied (functioneel gebied) door bijvoorbeeld woningbouw of aanleg van wegen.

Zoals aangegeven verdwijnt als gevolg van de ontwikkeling van het plangebied een groot deel van het agrarische, kleinschalige landschap, waardoor de foerageermogelijkheden binnen het plangebied beperkt worden. Compenserende en mitigerende maatregelen om de gunstige staat van instandhouding van de soort te waarborgen dienen derhalve tweeledig te zijn, compensatie van nestgelegenheid en compensatie van voedselsituatie/foerageergebied.

5.1 Compensatie – Nestgelegenheid

5.1.1 Steenuil

Aangezien de vaste verblijfplaats van de steenuil behouden blijft, is het niet noodzakelijk om hiervoor compenserende nestgelegenheid te creëren. Mocht de steenuil door de ingreep toch naar een andere nestgelegenheid uitwijken dan zijn er genoeg nestgelegenheden in de directe omgeving van de huidige nestgelegenheid aanwezig welke op dit moment onbezet zijn. Als er nieuwe nestgelegenheden worden gerealiseerd zal de concurrentie met aanwezige steenuilbroedparen wordt vergroot, dit is niet wenselijk. Belangrijker is daarom in te zetten op een versterking van de huidige biotoop⁵.

5.1.2 Kerkuil

De nestgelegenheid van de kerkuil komt niet in gevaar. Er zullen daarom voor de kerkuil geen compenserende maatregelen voor nestgelegenheid worden gecreëerd.

5.2 Compensatie - Leefgebied

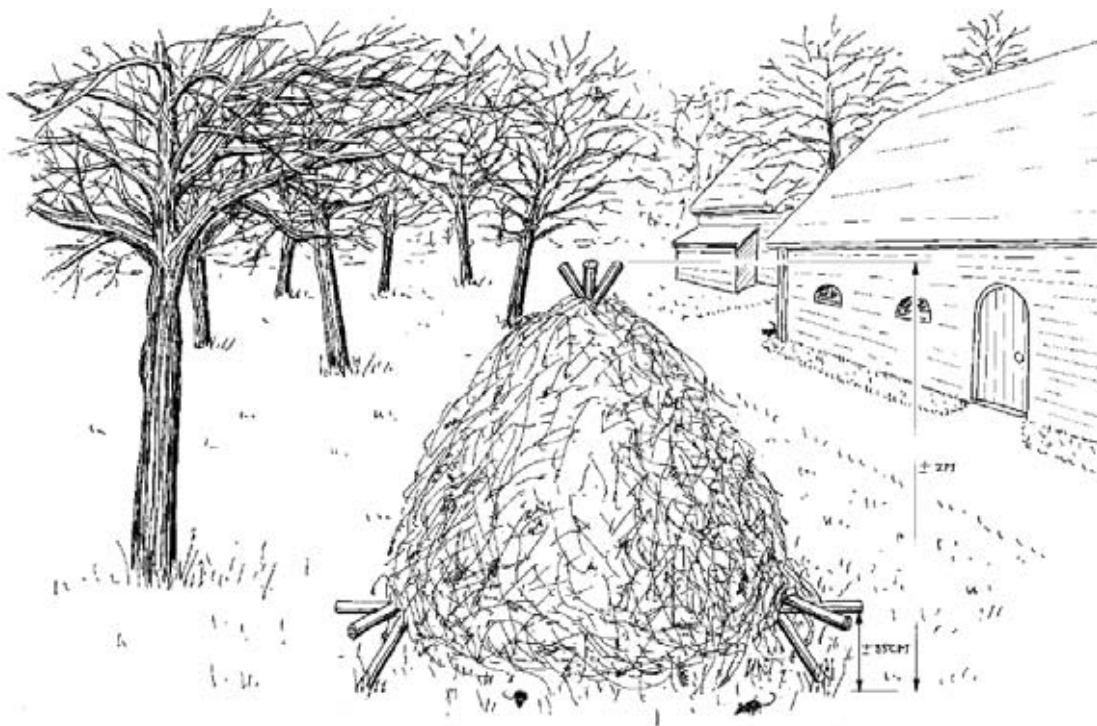
Mitigatie en compensatie voor het verlies aan geschikt leefgebied is gecompliceerd aangezien een steenuil afhankelijk is van het foerageergebied binnen een straal van 200 meter rond het nest. Om het leefomgeving voor de beide steenuillocaties geschikt te houden kan het verlies aan foerageergebied gemitigeerd worden door een steenuil vriendelijke inrichting van het resterende openbaar groen. Een steenuil kan bij gedeeltelijk habitatverlies, mogelijk door habitatverbetering (verbeteren voedselaanbod) van het resterende foerageergebied, zich handhaven in zijn territorium. Indien het gehele foerageergebied ongeschikt raakt zal de steenuil uitwijken en op zoek gaan naar een geschikt vacant territorium in de directe nabijheid. De aanwezigheid van vrije territoria hangt af van de steenuil populaties in de regio, maar zoals eerder vermeld zijn er ongebruikte nestgelegenheden in omgeving aanwezig.

Geschikte groenstructuren voor specifieke steen- en kerkuilvervriendelijke maatregelen zijn de agrarische percelen ten noorden (blauw, figuur 6) van beide vaste nestgelegenheden van de steen- en kerkuil en ten zuiden van de Kerkweg (oranje, figuur 6). De groene pijlen geven de verbindingsmogelijkheden aan naar het omliggende open en geschikt foerageergebieden voor beide uilen.

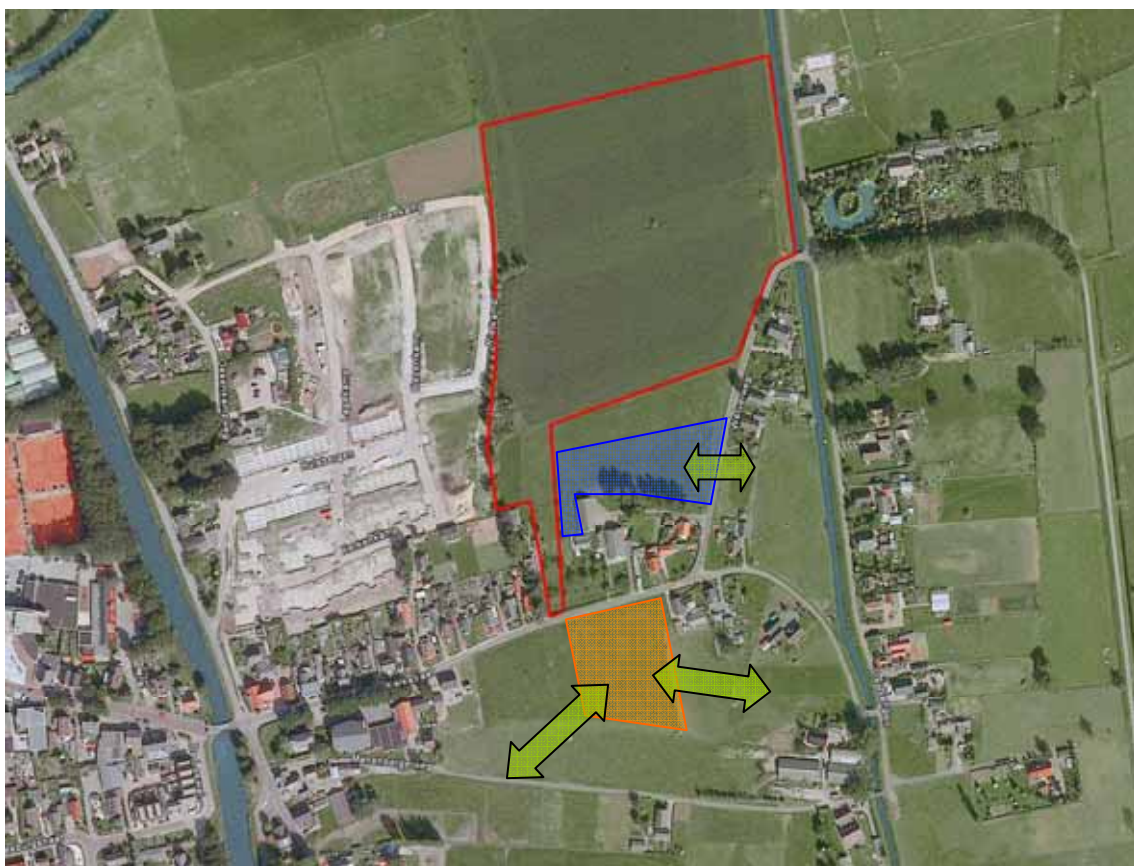
⁵ Bron: uilenwerkgroep, Harry van Diepen

Concreet wordt voorgesteld om:

- 1 hoogstambomen te planten. Door het aanleggen van de ontsluitingsweg zal er een deel van de bestaande hoogstamboomgaard worden verwijderd. De oppervlakte hiervan is ongeveer 850 m³ en 650 m³ grasland. Dit moet worden gecompenseerd in de directe omgeving van het verwijderde deel. Voorgesteld wordt om de volledige oppervlakte te compenseren als hoogstamboomgaard aangezien het aan te planten deel een lagere waarde heeft dan de huidige boomgaard als leefgebied, er zal daarom een groter deel nieuwe boomgaard worden gecompenseerd. Bij voorkeur moet dit deel worden aangeplant aan de bestaande en het overblijvende deel van de hoogstamboomgaard. Tevens zal er een extra deel van de oppervlakte moeten worden gecompenseerd omdat een deel van het gebied zijn waarde verliest als functioneel gebied voor de steenuil en kerkuil. In figuur 6 zijn twee gebieden aangegeven waar deze compensatie van hoogstamboomgaard mogelijk is en welke ook beide geschikt zijn. De voorkeur gaat echter uit naar het blauwe gedeelte aangezien deze nog aansluit bij de bestaande hoogstamboomgaard en er geen weg gepasseerd hoeft te worden om in dit deel te komen.
- 2 gezien er veel verstoring van de ontsluitingsweg langs de steenuilen kast zal komen moet er een goede en sterke scheiding komen tussen de vaste verblijfplaats van de steenuil en de aan te leggen ontsluitingsweg. Er wordt daarom voorgesteld om een dichte haag/heg tussen de ontsluitingsweg en fruitboom met vaste verblijfplaats van de steenuil. Deze heg moet even hoog als de boom zijn, in ieder geval op het deel waar de vaste verblijfplaats zich bevindt. Gezien er aan het begin van de weg een deel van de bestaande meidoornhaag zal worden verwijderd wordt voorgesteld om de haag langs de ontsluitingsweg te laten bestaan uit meidoorn, dit ook vanuit het cultuurhistorisch oogpunt.
- 3 door een aantal maatregelen zal het leefgebied worden verbeterd. In de aan te leggen hoogstamboomgaard zal enige ruigte moeten worden gecreëerd en in stand worden gehouden. Dit kan bijvoorbeeld in een hoek van de boomgaard. Zulke ruigten bieden een goede leefplek voor muizen. De kerk- en steenuil jagen echter vooral op muizen op plekken met een niet te dichte en lage vegetatie. Maai een à twee keer per jaar en laat het gewas met een lengte van 10 tot 15 cm de winter in gaan. Laat in de boomgaard kalveren en schapen of ander vee grazen. Hierdoor ontstaat ook een bepaalde structuur in de vegetatie die ook geschikt is voor de kerk- en steenuil. De volgende inrichting en beheersmaatregelen worden voorgesteld:
 - creëer schuilplaatsen in de vorm van takkenhopen, grashopen en steenhopen;
 - laat delen van de beplanting in de boomgaard verwilderen en in de winter overstaan;
 - laat in de winter zoveel mogelijk planten overstaan en houd pas opruiming als de boomgaard weer begint uit te lopen in het voorjaar;
 - laat zoveel mogelijk strooisel liggen, of verwerk het tot hopen in hoekjes van de boomgaard;
 - laat wat graan, peulvruchten en snijmaïs liggen;
 - plaats een ouderwetse ruit van palen met stro in de te compenseren boomgaard (zie figuur 5);
- 4 instellen van maximumsnelheid, 30 km zone. Voorgesteld wordt om de verstoring zo minimaal mogelijk te maken en hiervoor een maximale verkeerssnelheid te laten gelden op het gedeelte van de Kerkweg en de nieuw aan te leggen ontsluitingsweg. Hierdoor zal er minder geluidsverstoring optreden en is het gevaar op aanrijden van de steen- of kerkuil ook kleiner. Dit gevaar was al aanwezig maar dit risico zal kleiner worden door het instellen van de maximale snelheid;
- 5 De werkzaamheden voor het aanleggen van de ontsluitingsweg zullen moeten worden uitgevoerd buiten het broedseizoen. Er zal daarom vooraf moeten worden gecontroleerd wanneer de steenuil begint met broeden en worden bepaald wanneer de jongen zijn uitgevlogen. Het broedseizoen loopt globaal 15 maart tot 15 augustus.

Figuur 5: Ruiter met hooi als schuil- en voedselplek voor muizen als leefgebied verbetering voor de steen- en kerkuil.

Figuur 6: overzicht van potentiële compensatiegebieden voor leefgebied verbetering van de kerk- en met name de steenuil.

Een groot deel van de voorgestelde beheersmaatregelen zijn gelegen op particulier terrein, deze maatregelen zullen worden voorgesteld en nader worden besproken met de betreffende eigenaar. Hierover zullen nader afspraken worden gemaakt.

5.3 Zorgplicht

Voor alle beschermde soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de ontheffingsplicht, geldt een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet). Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan beschermde soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het niet verontrusten of verstoren in de kwetsbare perioden zoals de winterslaap, de voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

In het algemeen kan worden gesteld dat ingrepen in een gebied tijdens het broedseizoen sterke negatieve effecten hebben op de meeste vogelsoorten door vernietiging van broedplaatsen en verstoring van de reproductie. In het kader van de Flora- en faunawet is in principe geen ontheffing mogelijk voor het verstoren van vogels en het vernietigen van broedplaatsen en vaste rust- of verblijfplaatsen.

In het gehele plangebied De Kolk worden jaarlijks vogelnesten verwacht. Op de akkers en weiden zullen weidevogels broeden, in het struweel en bomen zijn diverse broedende vogels te verwachten. Dit houdt in dat niet gestart mag worden met kappen van struweel en bomen tijdens het broedseizoen, evenmin mogen schuren gesloopt worden of akkers / grasland vergraven worden. Dit seizoen loopt globaal van circa 15 maart tot circa 15 augustus.

Indien vooraf bekend is dat verstorende werkzaamheden moeten worden uitgevoerd gedurende de broedperiode van vogels, is het zaak ervoor te zorgen dat het gebied tegen die tijd ongeschikt is als broedterrein. Het kappen van bomen en struweel kan het best plaatsvinden gedurende het najaar, dit geldt eveneens voor het slopen van potentiële vaste voortplantings- en/of verblijfplaatsen van steenuilen.

Als de werkzaamheden dicht bij het einde/begin van het broedseizoen starten/eindigen, is het aan te bevelen door een ter zake deskundig adviseur te laten vast stellen of het starten of door laten gaan van de werkzaamheden verantwoord is.

Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermde soorten worden waargenomen dienen maatregelen te worden genomen om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen (bijvoorbeeld wegvangen en verplaatsen).

Buiten het broedseizoen hebben de werkzaamheden geen direct negatief effect op de aanwezige vogels. Bij verstoring vliegen zij op om elders voedsel te zoeken. In de omgeving is in voldoende mate geschikt broed- en leefgebied aanwezig.

5.4 Extra compenserende maatregelen

Er is een alternatief voor de molenstomp ontwikkeld. Het ronde appartementengebouw aan de noordzijde van het plangebied. Het ontwerp is op basis van een baksteenoven. Dit houdt in dat het gebouw een grotere omvang heeft, maar een lagere hoogte (twee lagen en een bewoonde kap). Daar bovenop wordt een hoge schoorsteen gebouwd (max. 20 meter hoog). De gemeente en architect gaan deze schoorsteen zo inrichten dat deze geschikt zal zijn als nest- en roestgelegenheid voor uilen en vleermuizen.

Ook wordt voorgesteld om binnen de aan te leggen wijk kleine groene elementen te verwerken. Zoals kleine heggen van meidoorn, liguster, sleedoorn en andere besdragende soorten. Dit zorgt voor een overgang van de nieuwbouw met het omliggende agrarische gebied.

In het inrichtingsplan voor de Kolk zal als extra compensatie aan de zuidzijde van het plangebied een hoogstamboomgaard worden gerealiseerd (zie figuur 3). Mogelijk dat de voorgestelde locaties voor de compensatie van de verloren hoogstamboomgaard met dit gebied kunnen worden verbonden waardoor er een groter leefgebied ontstaat.